

4.1.2024

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo.lvm@gov.fi

Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioivan parlamentaarisen työryhmän lausuntopyyntö

Viite: VN/23882/2023

Näkövammaisten liitto ry haluaa tuoda esiin näkemyksensä Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioivan parlamentaarisen työryhmän toimeksiannosta ja tehtävästä.

Näkövammaisten liitto on Suomen näkövammaisyhdistysten yhteistyöjärjestö, joka edistää sokeiden ja heikkonäköisten ihmisten oikeuksien toteutumista, tuottaa erityispalveluja ja toimii Suomessa asiantuntijana näkövammaisuuteen ja näkemiseen liittyvissä asioissa. Suomessa näkövammaisia henkilöitä on noin 55 000.

Yleisradion tehtävä ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus

Yleisradion asema yhteiskunnassa on merkittävä. YK:n vammaissopimuksen artiklan 8 Tietoisuuden edistäminen alakohdan 2 c) mukaan sopimusosapuolten tulee kannustaa kaikkia viestimiä kuvaamaan vammaisia henkilöitä tämän yleissopimuksen tarkoituksen mukaisella tavalla. YK:n vammaissopimus on Suomessa voimassa lakina, joten se velvoittaa myös Yleä.

Muita keskeisiä sopimuksen artikloja ovat muun muassa esteettömyyttä ja saavutettavuutta käsittelevä artikla 9 sekä sanan- ja mielipiteen vapautta ja tiedonsaantia käsittelevä artikla 21. Näihin kytkeytyvät tekniset valmiudet siihen, että etenkin näkövammaiset, kuulonäkövammaiset ja muut aistivammaiset henkilöt voivat yhdenvertaisesti seurata Ylen ohjelmia ja lähetyksiä televisiossa, radiossa, mobiilisti ja tietokoneen välityksellä verkossa sekä osallistua niistä käytäviin keskusteluihin.

Merkityksellisiä YK:n vammaissopimuksen artikloja ovat myös artikla 11 vaaratilanteet sekä artikla 30 osallistuminen kulttuurielämään, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan ja urheiluun. Lisäksi on perusteltua ottaa huomioon myös esimerkiksi 3 artiklan yleiset periaatteet, kuten mahdollisuuksien yhdenvertaisuus.

Äänitekstitys ja kuvailu

Yle tarjoaa saavutettavuuspalveluna näkövammaisille henkilöille äänitekstituksen ja kuvailun, joka on välttämätöntä yhdenvertaisen tiedonsaannin näkökulmasta. Uutis- ja ajankohtaisohjelmissä äänitekstitys ei edelleenkään ole käytössä. Äänitekstitystä testattiin näissä ohjelmissä vuonna 2021, mutta se lopetettiin teknisten ongelmien vuoksi. Näkövammaisten henkilöiden kannalta on välttämätöntä, että uutis- ja ajankohtaisohjelmien äänitekstitys saadaan käyttöön pikaisesti. Sen tarve korostuu nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa sillä on tärkeä tiedonsaannillinen merkitys. Käytännössä näkövammaiset henkilöt jäävät vaille vieraskielisten osioiden tietoa, elleivät ymmärrä niissä puhuttua kieltä. Kaupallisilla toimijoilla äänitekstitystä ei ole vastaavasti saatavilla.

Ylen kuvailtujen televisio-ohjelmien osuutta on tärkeää kasvattaa. Lisäksi Yle Areenan saavutettavuudessa on puutteita, joiden ratkaisemiseen tulee panostaa.

Ylen välittämät television vaaratiedotteet eivät ole näkövammaisille saavutettavia. Ne on perusteltua saada kaikille käyttäjille saavutettaviksi. Vaaratiedotteiden kehittämisestä on maininta myös hallitusohjelmassa.

Yhteistyö vammaisjärjestöjen kanssa

Yle tekee kiitettävästi yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa. Tekemällään saavutettavuustyöllä Yle toteuttaa YK:n vammaissopimuksen veloitteita. On positiivista, että Ylellä on tahtotilaa edelleen kehittää ohjelmistonsa saavutettavuutta eri tavoin vammaisille henkilöille. Jatkossakin on varmistettava Ylen mahdollisuus tuottaa saavutettavuusveloitteet täyttäviä palveluja eri tavoin vammaisille mediankäyttäjille.

Laki Yleisradiosta ja lain 7 pykälä

Näkövammaisten liitto esittää, että Yleisradiota koskevan lain 7 pykälää muutetaan siten, että siihen kirjataan erillinen maininta esteettömyys- ja saavutettavuusveloitteesta.

Näkövammaisten liitto ry

Jukka Tahvanainen
toimitusjohtaja

Sari Kokko
järjestöjohtaja